

Otuz Üçüncü Söz, On Birinci Pencere'yi izah eder misiniz?

"On Birinci Pencere"

et'neş dalâletten kulûbun ve ervah Bütün **الَا يَذْكُرُ اِ تَطْمَئِنُّ الْغُلُوبُ** eden ıztırabat ve keşmekeş ve ıztırabattan neş'et eden mânevî elemlerden kurtulmaları, bir tek Hâlık tanımakla olur. Bütün mevcudatı bir tek Sânie vermekle necat buluyorlar, bir tek Allah'ın zikriyle mutmain olurlar. Çünkü, hadsiz mevcudat bir tek zâta verilmezse, Yirmi İkinci Söz'de kat'î ispat edildiği gibi, o zaman her bir tek şeyi hadsiz esbaba isnad etmek lâzım gelir ki, o halde bir tek şeyin vücudu, umum mevcudat kadar müşkül olur."

"Çünkü, Allah'a verse, hadsiz eşyayı bir zâta verir. Ona vermezse, her bir şeyi hadsiz esbaba vermek lâzım gelir. O vakit, bir meyve, kâinat kadar müşkülât peydâ eder, belki daha ziyade müşkül olur. Çünkü, nasıl bir nefer yüz muhtelif adamın idaresine verilse, yüz müşkülât olur. Ve yüz nefer bir zabitin idaresine verilse, bir nefer hükmünde kolay olur. Öyle de, çok muhtelif esbabın bir tek şeyin icadında ittifakları, yüz derece müşkülâtlı olur. Ve pek çok eşyanın icadı bir tek zâta verilse, yüz derece kolay olur."

"İşte, mahiyet-i insaniyedeki merak ve taleb-i hakikat cihetinden gelen nihayetsiz ıztıraptan kurtaracak, yalnız tevhid-i Hâlık ve marifet-i İlâhiyedir. Madem küfürde ve şirkte nihayetsiz müşkülât ve ıztırabat var. Elbette o yol muhaldir, hakikati yoktur. Madem tevhidde, mevcudatın yaratılışındaki suhulete ve kesrete ve hüsn-ü san'ata muvafık olarak, nihayetsiz suhulet ve kolaylık var. Elbette o yol vâciptir, hakikattir. İşte, ey bedbaht ehl-i dalâlet! Bak, dalâlet yolu ne kadar karanlıklı ve elemli! Ne zorun var ki oradan gidiyorsun? Hem bak, iman ve tevhid yolu ne kadar kolay ve safâlı! Oraya gir, kurtul."⁽¹⁾

Burada iki şık var; birisi tevhid, diğeri şirk. Tevhide göre, bütün bu kâinatın tedbiri ve dizgini; Allah'ın sonsuz ilim, irade ve kudretinin elindedir. Allah bu sonsuz sıfatları ile elmayı yaratırken, bütün kâinatı o elmanın teşekkülü için istihdam ediyor. Bu mânâ akla gayet makul ve kolaydır.

"Bu şeylerin icadı bir tek zâta verildiği vakit, o kadar kolay olur, o kadar hiffet peydâ eder ki, gördüğümüz nihâyetsiz ucuzluğa ve mebzûliyete ve sehâvete sebebiyet verir." (22. Söz)

"Vahdette nihâyet derecede kolaylık" vardır.

[Yirminci Mektub'un On Birinci Kelimesi](#)'nde, "yüsr-ü vahdet" bahsinde, bu mesele üzerinde geniş olarak durulmuştur. Fazla bilgi için o Mektub'a bakılabilir. Burada kısaca şunu ifade edelim:

Bu kâinat bir fabrika, bir saray, bir hane gibidir. Her şey birbiriyle bağlıdır. Bir şeyi yapabilmek için her şeye yetecek bir kuvvetin bulunması gerekir. Yeryüzünde sergilenen milyonlarca tür bitki ve hayvanın her bir ferdi bütün bir kâinattan süzölmüşlerdir. Meselâ, bir meyve evvela dala ve ağaca tutunduğu gibi, ağacı da bahçeye, bahçe yeryüzüne, yeryüzü de güneşe bağlanmıştır. Bir tek meyveyi yapabilmek için bütün kâinatta tasarrufta bulunmak gerekmektedir.

Vahdette sonsuz bir kolaylık vardır. Bu kâinat bir fabrika gibi muntazam çalışmakta, muhtelif mahsulleri ve mamulleri sonsuz bir kolaylıkla varlık sahasına çıkarmaktadır. Dersin devamında vahdetteki kolaylığa şu harika misal veriliyor:

"... Nasıl bir ağaca, bir kökte, bir kanunla, bir merkezde hayat veriliyor; binler meyvelerin teşekkülü, bir meyve gibi suhûletpeydâ eder."

Ağaçtaki büyüme kanunu onun ruhu hükmündedir. İnsan bedeninde bütün hücrelere bir ruhtan hayat verildiği gibi, bir ağacın da bütün çiçekleri, yaprakları, meyveleri aynı kanuna bağlıdır, ondan medet alırlar. Çiçekler, meyveler çok olsalar da kanun birdir. Kolaylık noktasında, bir çiçekle, bin çiçeğin farkı yoktur.

O çiçekleri ağaçtan ayrı düşündüğümüzde her birisi için ayrı bir ağaç, ayrı bir toprak kısacası ayrı bir kâinat lazımdır.

Üstad Hazretleri "*şecere-i kâinat*" ifadesini çokça kullanır. Ve insanları bu ağacın en son ve en cem'iyetli meyveleri olarak değerlendirir. Bir ağacın bir merkezden idare edilmesinde binler meyve ile bir meyvenin farkı olmadığı, hepsi aynı kolaylıkla vücut buldukları gibi, bu kâinat ağacı da aynı kudretle, aynı iradeyle, kısacası aynı İlâhî sıfatlarla yaratılmıştır ve idare edilmektedir. Bir tek çiçeğin yaratılması için de, bütün canlıların yaratılması için de aynı İlâhî sıfatlar gereklidir.

Ağaç misaline ait cümlelerin devamında şöyle buyrulur:

"Eğer o ağacın meyveleri ayrı ayrı merkeze ve köke, ayrı ayrı kanunla raptedilse, her bir meyve bütün ağaç kadar müşkülâtlı olur."

Aynı şekilde, her bir çiçek, her bir meyve, her bir insan ve her bir hayvanın yaratılışları da vahdete isnad edilmediği takdirde her biri bir kâinat kadar müşkülâtlı

olur.

İşte küfür ve şirk yolunun bu karmaşık ve imkânsız halleri, insanın akıl ve kalbini karıştırıp ızdıraba düşürüyor. İnsanın rahatını ve huzurunu bozuyor. İnsanın kalbini tatmin edecek ve aklını huzura ve tatmine ulaştıracak yegâne yol; tevhid ve imandır.

İnsan ya tek olan Allah'ı kabul edip itminana ve rahata erecek ya da hadsiz sebepleri kabul edip ızdırab ve azaba giriftar olacak. İşte tevhidin bu itminan ve kolaylığı, hakkaniyetine en büyük bir delil ve işarettir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede şöyle buyuruyor:

“Haberiniz olsun ki, kalpler ancak Allah’ın zikriyle huzura kavuşur.”(*Ra’d, 13/28*)

(1) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, On Birinci Pencere.](#)